

Zitting 1977

13 924

Regelen ter bevordering van de stadsvernieuwing (Wet op de stadsvernieuwing)

Nr. 10

BIJLAGEN BIJ DE MEMORIE VAN ANTWOORD

Bijlage 1

Aan de colleges van gedeputeerde staten der onderscheiden provincies
's-Gravenhage, 18 oktober 1976

Onderwerp: Het provinciale beleid inzake de stadsvernieuwing

Een viertal toenmalige bewindslieden heeft zich in een brief van 17 juli 1972 tot uw colleges gericht over een versterking van de coördinatie en de integratie van het beleid van Rijk en provincie op het gebied van de stadsvernieuwing. Op uw colleges is een beroep gedaan om – voor zover daartoe nog niet zou zijn overgegaan – elk op voor de eigen provincie meest geeignende wijze een adequaat overleg over de werkzaamheden op het gebied van de stadsvernieuwing tot stand te brengen. Daarbij is de mogelijkheid genoemd van instelling van een subcommissie van de Provinciale Planologische Commissie, waarin dan de meest betrokken regionale c.q. provinciale vertegenwoordigers van de rijksdiensten vertegenwoordigd zouden zijn.

Uit de reacties op deze brief van 17 juli 1972 blijkt dat van uw kant in het algemeen de opvatting wordt onderschreven dat overleg over stadsvernieuwingaangelegenheden in een vroeg stadium aanbeveling verdient.

Over de wijze waarop dit overleg organisatorisch zou moeten worden ingepast bleken uiteenlopende opvattingen te bestaan. In enkele provincies vindt dit overleg plaats via een subcommissie van de Provinciale Planologische Commissie, in andere provincies zoekt men voor de vormgeving van dit overleg naar andere oplossingen. In de discussie daarover spelen diverse vragen over taken en bevoegdheden van een dergelijk overlegorgaan een belangrijke rol.

Zoals bekend is in de afgelopen jaren het belang van de stadsvernieuwing als onderwerp van overheidszorg in het beleid van dit kabinet in steeds sterkere mate naar voren gekomen. De Oriënteringsnota en de Verstedelijkingsnota getuigen van de hoge prioriteit welke de Regering aan de zorg voor de steden toekent. In overeenstemming daarmee zijn de voor subsidiëring van stadsvernieuwingactiviteiten bestemde begrotingsposten stelselmatig verhoogd en is met het oog op een versterking van het instrumentarium een Wet op de Stadsvernieuwing in uitzicht gesteld.

Daarnaast heeft een versterking van de beleidscoördinatie op rijksniveau plaatsgevonden, o.m. door een uitbreiding van de interdepartementale ad-

viescommissie (de Commissie Bijdragen Stedelijke Werken) en door een verbreding van de adviserende taak van deze commissie. In de nieuwe organisatievorm functioneert zij thans onder de naam Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing.

In deze commissie, welke onder leiding staat van een onafhankelijke voorzitter (prof. ir. W. J. G. van Mourik), zijn thans vertegenwoordigers opgenomen van de Ministeries van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, van Verkeer en Waterstaat, van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, van Binnenlandse Zaken, van Financiën, van Onderwijs en Wetenschappen, van Economische Zaken, van Volksgezondheid en Milieuhygiëne en van Landbouw en Visserij.

Deze uitbreiding is gepaard gegaan met een verdieping van de coördinerende werkzaamheden. Daarbij is niet alleen de coördinatie bij de toepassing van de verschillende subsidieregelingen aan de orde, maar nog meer een algemene beleidscoördinatie, welke zich richt op een beter functioneren van steden en dorpen.

De ondergetekenden, wier vertegenwoordigers zitting hebben in de Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing, willen tegen deze achtergrond gaarne opnieuw de aandacht van de provinciale besturen vragen voor de noodzaak van een goede coördinatie en integratie van het beleid tussen Rijk en provincie op het terrein van de stadsvernieuwing, een beleidsterrein dat in de komende jaren in toenemende mate de zorg van de overheid zal vragen. Zij doen dit tevens in het perspectief van de inwerkingtreding van de Wet op de Stadsvernieuwing, waarvan het ontwerp op 31 mei 1976 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal is aangeboden.

In dit wetsontwerp wordt van een meer rechtstreekse betrokkenheid van de colleges van gedeputeerde staten bij de gemeentelijke stadsvernieuwingactiviteiten uitgegaan; zo wordt aan gedeputeerde staten een adviserende rol toegekend bij de aanwijzing tot stadsvernieuwinggebied en bij de goedkeuring van herindelingsplannen. Voorts wordt ten aanzien van leefmilieuverordeningen en verbeteringsplannen het goedkeuringsrecht bij gedeputeerde staten gelegd, zij het dat bij de verbeteringsplannen deze goedkeuring de bekrachtiging behoeft van de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.

De stadsvernieuwingactiviteiten moeten onder meer worden beoordeeld tegen de achtergrond van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling. Daarom wordt in het wetsontwerp tevens bepaald dat gedeputeerde staten naast het toezicht dat hun bij deze wet zal worden opgedragen, tevens de coördinatie dienen te bevorderen tussen stadsvernieuwing en de regionale ruimtelijke ontwikkeling in hun gebied. Zij moeten daarvoor het nodige onderzoek verrichten en de uitkomsten daarvan verwerken in de streekplannen.

De betekenis van het streekplan als beleidskader voor de beoordeling van stadsvernieuwingmaatregelen wordt hiermee in het wetsontwerp onderstreept.

Het wetsontwerp noemt daarnaast nog een tweede middel waarvan gedeputeerde staten zich kunnen bedienen ter voorbereiding en ter ondersteuning van de uitvoering van de aan het provinciaal bestuur toegekende taken op het terrein van de stadsvernieuwing. Dat is de subcommissie voor stadsvernieuwingaangelegenheden, welke blijkens het wetsontwerp aan elke Provinciale Planologische Commissie zou moeten worden toegevoegd. In deze subcommissie zouden, geheel overeenkomstig het in de reeds genoemde brief van 17 juli 1972 ingenomen standpunt, ook de regionale c.q. provinciale vertegenwoordigers van de meest betrokken rijksdiensten zitting moeten hebben. Als zodanig kunnen worden genoemd:

- de inspecteur van de ruimtelijke ordening;
- de inspecteur van de volkshuisvesting, tevens hoofdingenieur-directeur van de volkshuisvesting;
- de hoofdingenieur-directeur van de Rijkswaterstaat;
- de rijkshoofdinspecteur van het verkeer;

- de inspecteur van de volksgezondheid, belast met het toezicht op de hygiëne van het milieu;
- het hoofd van het provinciaal bureau landelijk contact van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk;
- de rijksconsulent voor handel, ambacht en diensten;
- de hoofdingenieur-directeur voor de landinrichting;
- de regionaal werkzame vertegenwoordiger van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

De subcommissie zou zich vooral bezig moeten houden met een begeleiding van gemeentelijke activiteiten bij de voorbereiding en uitvoering van stadsvernieuwingsplannen; zij zal deze plannen in het bijzonder moeten toetsen aan het beleid van Rijk en provincie op het gebied van de stadsvernieuwing en aandacht dienen te besteden aan de financiële aspecten, waar bij de nadruk zal liggen op de consequenties voor de gemeentebegroting en de haalbaarheid van het plan. Uiteraard zal de verantwoordelijke bewindsman de aanvraag mede toetsen op de merites van de desbetreffende rijkssteunmaatregel(en) en op de mogelijke financiële nevengevolgen (zoals bij voorbeeld de consequenties van bepaalde verkeersvoorzieningen voor de exploitatiekosten van het openbaar vervoer). Goed vooroverleg met de meest betrokken rijksvertegenwoordigers bij de uitvoering van een regeling is dan ook noodzakelijk.

De ondergetekenden achten het van zodanig belang dat bij de behandeling van stadsvernieuwingsvraagstukken op provinciaal niveau bijzondere aandacht wordt besteed aan de daaraan verbonden financiële aspecten voor de gemeente dat zij in verband daarmee u verzoeken te willen bevorderen dat ook een vertegenwoordiger van het Departement van Binnenlandse Zaken (Inspectie van de Gemeentefinanciën) in de provinciale subcommissie wordt opgenomen.

Met de instelling van dergelijke subcommissies zal zijn voldaan aan het reeds in de brief van 17 juli 1972 gedane verzoek. Het komt de ondergetekenden wenselijk voor dat zij zo spoedig mogelijk worden ingesteld. Haar werkzaamheden behoeven zich immers niet te beperken tot de gemeentelijke plannen welke onder de werkingssfeer van de Wet op de Stadsvernieuwing zullen vallen; zij kunnen derhalve reeds vooruitlopende op de totstandkoming van deze wet gaan functioneren.

Nadat deze wet in werking zal zijn getreden zullen deze subcommissies – nader aan te duiden met «provinciale stadsvernieuwingscommissies» – als adviesorganen optreden bij de voorbereiding en uitvoering van het beleid van de gedeputeerde staten, zoals dat in het wetsontwerp is omschreven en op blz. 3 van deze brief kort is samengevat. Vooruitlopende op de wet kunnen de provinciale stadsvernieuwingscommissies hun werkzaamheden toespitsen op de behandeling van stadsvernieuwingsplannen en de daarop gebaseerde concrete subsidie-aanvragen. De procedure welke de ondergetekenden bij de inschakeling van deze provinciale stadsvernieuwingscommissies thans voor ogen staat is hieronder puntsgewijs in grote lijnen weergegeven (Omtrent de procedure voor de behandeling van verzoeken om toepassing van de zogeheten «saldoregeling» krachtens de Wet op de Stadsvernieuwing zult u te zijner tijd nader worden geïnformeerd.):

- subsidie-aanvragen waarover op centraal niveau advies zal worden uitgebracht door de Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing – resp. door de Commissie Bijdragen Verkeers- en Vervoervoorzieningen in en om de steden, welke voor de behandeling van aanvragen betreffende dergelijke voorzieningen in stadsvernieuwingsgebieden fungeert als subcommissie van de coördinatiecommissie – worden op een door hem te regelen wijze ingediend bij de bewindsman die voor de desbetreffende begrotingspost verantwoordelijk is;
- deze bewindsman legt op een nader te bepalen wijze de aanvraag om advies voor aan het college van gedeputeerde staten, dat daarover de provinciale stadsvernieuwingscommissie hoort;

- de provinciale stadsvernieuwingscommissie brengt over de aanvraag advies uit aan het college van gedeputeerde staten; uit dit advies moet duidelijk blijken welke standpunten de afzonderlijke rijksvertegenwoordigers hebben ingenomen;
- het college van gedeputeerde staten zendt dit advies, vergezeld van zijn standpunt daarover aan de bewindsman belast met de zorg voor de coördinatie van het beleid inzake de stadsvernieuwing (de Staatssecretaris van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening);
- de stukken zullen in het bijzonder uitsluitel moeten geven over de vraag of het plan past in het provinciale en nationale ruimtelijke beleid, of de gemeente het eigen aandeel in de kosten kan dragen en of het plan – bij het ontbreken van een goedgekeurd bestemmingsplan of te zijner tijd een dito herindelings- of verbeteringplan – mag vooruitlopen op de desbetreffende procedures van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (en te zijner tijd die van de Wet op de Stadsvernieuwing).

Uit een gesprek dat de eerste ondergetekende onlangs heeft gehad met gedeputeerde staten van Noord-Brabant is hem gebleken dat de in deze brief weergegeven opvattingen over taken en functies van provinciale stadsvernieuwingscommissies en over de daarbij te volgen procedure door het *provinciaal bestuur worden onderschreven en ook goed aansluiten bij de – nog korte – praktijk van de Brabantse provinciale stadsvernieuwingscommissie.*

Het ligt in de rede te verwachten dat een intensievere bemoeienis op provinciaal niveau met de stadsvernieuwing in het algemeen en met het beleid van de afzonderlijke gemeenten op dit terrein in het bijzonder de Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing zal ontlasten van een meer in de bijzonderheden gaande bemoeienis met de plannen. Veelal zal namelijk kunnen worden verwezen naar de adviezen van de provinciale stadsvernieuwingscommissies en naar het begeleidend commentaar van uw colleges. De Coördinatiecommissie kan zich dan voornamelijk bezighouden met vraagstukken van algemene beleidscoördinatie, zoals de financiële aspecten en prioriteiten, alsmede met knelpunten die niet op regionaal niveau tot een oplossing gebracht kunnen worden.

De ondergetekenden gaan ervan uit dat uw colleges het grote belang van de stadsvernieuwing onderschrijven en dat zij de verantwoordelijkheid voor het stadsvernieuwingsbeleid in hun provincies kunnen en willen dragen. Zij doen tegen die achtergrond een beroep op u om voor zover nodig op korte termijn te voorzien in de hierboven beschreven overlegkaders welke aan de beoogde versterking van de coördinatie en integratie van het beleid van de onderscheiden overheidsniveaus op het gebied van de stadsvernieuwing gestalte kunnen geven.

Voor wat betreft de termijn, waarbinnen tot instelling van de genoemde subcommissies zou moeten zijn overgegaan moge ten slotte nog worden opgemerkt dat het uiteraard gewenst is dat met het functioneren ervan enige ervaring kan zijn opgedaan voordat de Wet op de Stadsvernieuwing in werking treedt.

Gaarne vernemen de ondergetekenden of op de gevraagde medewerking uwerzijds kan worden gerekend.

Een spoedige reactie aan het adres van de eerste ondergetekende zal zeer op prijs worden gesteld. Indien nader overleg op prijs wordt gesteld is hij daartoe gaarne bereid.

De Staatssecretaris van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,
J. L. N. Schaefer

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
T. E. Westerterp

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,
W. Polak

De Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk,
H. W. van Doorn

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
Th. M. Hazekamp

De Minister van Financiën,
W. F. Duisenberg

De Minister van Landbouw en Visserij,
A. P. J. M. M. van der Stee

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
J. A. van Kemenade

De Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne,
I. Vorrink

Stand van zaken met betrekking tot structuurplannen in gemeenten met meer dan 100 000 inwoners (begin november 1976)*Amsterdam*

Een «Structuurplan Amsterdam» is in voorbereiding. Verschenen zijn in-middels deel A: Hoofdlijnen van de ruimtelijke structuur en deel B: Wonen in de oude wijken van Amsterdam; vastgesteld op 20 juni 1974.

Aan het opstellen van de volgende delen wordt thans gewerkt.

Rotterdam

Een «Ontwerp-Structuurplan binnen de ruit» is in de herfst van 1976 aan de raad aangeboden.

Den Haag

Een Nota «Structuurplan 's-Gravenhage-probleemverkenning» is gepubliceerd in juni 1976; dit is de eerste stap ter voorbereiding van een nieuw structuurplan.

Utrecht

Een Nota «Beleidsdoelstellingen en uitgangspunten ten behoeve van het structuurplan voor de binnenstad» is in het voorjaar in 1976 door de gemeenteraad aanvaard.

Eindhoven

Een «Discussienota doelstellingen centrumgebied Eindhoven» (gebied tussen de tangenten) is verschenen in oktober 1975 en is vervolgens in de desbetreffende raadscommissie behandeld. Op basis daarvan en van de resultaten van de inspraak wordt thans gewerkt aan een structuurplan.

Haarlem

Het «Structuurplan Binnenstad» is op 14 mei 1969 door de gemeenteraad vastgesteld. Daarna is in 1973 de «Nota inzake de wijkvernieuwing» en in 1975 de «Doelstellingsnota binnenstad» door de gemeenteraad vastgesteld.

Groningen

Als vervolg op de Nota's «Doelstellingen» en «Tussenbericht I en II» is in april 1976 een stedenbouwkundig raamwerk voor de binnenstad door de gemeenteraad vastgesteld. Dit zal in de tweede helft van 1976 worden vertaald in een globaal bestemmingsplan voor de binnenstad.

Tilburg

Vaststelling van het «Structuurplan Tilburg Oude Stad» (gebied tussen de ringbanen) door de gemeenteraad is in november 1976 te verwachten.

Nijmegen

Op 29 januari 1976 is het «Structuurplan Stadscentrum Nijmegen» en het daarbij behorende planologisch ontwikkelingsprogramma door de gemeenteraad vastgesteld.

Enschede

In 1972 is een ontwerp «Binnen de singels» gepubliceerd; dit plan is opgevolgd door de Nota «Globale doelstellingen voor het singelgebied (1975)». Voor een deel van dat gebied ligt sedert september 1976 het «Bestemmingsplan Stadscentrum» ter inzage.

Apeldoorn

De van januari 1975 daterende «Nota uitgangspunten doelstellingen voor de binnenstad» is in de inspraak gebracht en voorwerp van ambtelijk overleg geweest. Op basis van deze inspraak en de nadien verschenen deelnota's is men thans bezig met het actualiseren van de Nota uitgangspunten.

Arnhem

Een structuurplan voor het gehele grondgebied van de gemeente verkeert in het stadium van vooroverleg. Het structuurplan voor de binnenstad zal in maart 1977 in het vooroverleg worden gebracht. Daartoe wordt een aantal deel- (sector-)nota's opgesteld, waarvan enkele in november 1976 in de inspraak worden gebracht.

Zaanstad

Door het Ontwikkelingsschap is in 1973 een ontwerp structuurplan voor de Zaanstreek gepubliceerd. Dit ontwerp wordt thans bijgesteld.

Breda

Op 9 maart 1976 heeft de gemeenteraad van Breda de basisbesluiten genomen voor het structuurplan van de binnenstad. Deze zijn gebaseerd op het rapport «Breda: de binnenstad in perspectief II».

Maastricht

Het in 1975 gepubliceerde «Structuurplan Maastricht» (excl. binnenstad) zal binnenkort in het vooroverleg worden gebracht. Op 9 maart 1976 heeft de gemeenteraad het rapport «Stadsvernieuwing in Maastricht, doelstellingen en programma» vastgesteld. Het «Structuurplan voor de binnenstad» is in voorbereiding en zal begin 1977 worden gepubliceerd.

Dordrecht

Er is een Intergemeentelijk Structuurplan in voorbereiding voor Dordrecht en nabuurgemeenten. Voorts is in voorbereiding een «Structuurschets voor de binnenstad en de 19e eeuwse schil».